

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد در رشته سنجش و اندازه گیری (روانشنجی)
تحلیلی بر ویژگیهای روانسنجی پرسشنامه چند بعدی کیفیت زندگی
بیماران HIV/AIDS (Mqol-HIV/AIDS) در جامعه بیماران ایرانی بر
اساس ملاک های نظریه سوال-پاسخ و نظریه کلاسیک آزمون

استاد راهنما:

دکتر علی دلاور

استاد مشاور:

دکتر حسین جباری

پژوهشگر:

سارا صبوری

بهار ۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به پدر و مادرم،

تندیس های بی مثال عشق و فداکاری

آنان که نگاه مهربانشان دریای عشق است و دعای خیرشان ضامن موفقیتیم.

به برادران و خواهران مهربانم که پیوسته مشوقم بوده و هستند.

با تشکر ویژه از اساتید گرامی:

➤ جناب آقای دکتر علی دلاور

➤ جناب آقای دکتر حسین جبّاری

که همواره از راهنمایی های ارزشمند آنها بهره مند بوده ام.

با سپاس فراوان از برادر عزیزم:

جناب آقای دکتر امیرحسین صبوری، که در تمام سالهای تحصیلم و به ویژه در طول انجام این پایان نامه راهنمایی های دلسوزانه اش را از من دریغ نکرده است.

و با تشکر از:

پرسنل محترم مرکز تحقیقات ایدز دانشگاه علوم پزشکی تهران و سایر دوستان و عزیزانی که در تهیه و تنظیم این مجموعه مرا یاری نموده اند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
یک	چکیده

فصل اول: کلیات پژوهش

۱	مقدمه
۳	بیان مساله
۷	اهمیت و ضرورت پژوهش
۸	سوالات تحقیق
۸	فرضیه های تحقیق
۸	اهداف تحقیق
۹	تعاریف نظری و عملیاتی واژه ها

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۳	کیفیت زندگی: کلیات، تعاریف، دیدگاهها
۱۷	ابزارهای سنجش کیفیت زندگی
۱۸	عوامل موثر در انتخاب پرسشنامه های کیفیت زندگی
۲۰	کاربردهای سنجش کیفیت زندگی
۲۱	ایدز
۲۳	ایدز و کیفیت زندگی
۲۵	مطالعات پیشین در خصوص کیفیت زندگی بیماران HIV/AIDS
۳۴	نظریه های اندازه گیری
۳۵	نظریه ی کلاسیک آزمون (CTT)
۳۵	مفروضه های نظریه ی کلاسیک اندازه گیری
۳۷	محدودیت های نظریه ی کلاسیک اندازه گیری
۳۹	نظریه ی سوال - پاسخ (IRT)
۴۲	مفروضه های زیر بنایی نظریه ی سوال - پاسخ
۴۴	انواع مدل IRT
۴۴	الف) مدل های تک پارامتری یا مدل منطقی راش
۴۵	ب) مدل دو پارامتری
۴۶	ج) مدل لگاریتمی سه پارامتری
۴۷	۲-۲-۲. مدل های چند ارزشی IRT
۴۸	الف) مدل پاسخ درجه بندی شده (GRM)

۵۳	ب- مدل پاسخ درجه بندی اصلاح شده (M-GRM).....
۵۵	ج- مدل اعتبار سهمی (PCM).....
۵۶	د) مدل اعتبار سهمی تعمیم یافته (GPCM).....
۵۷	ن) مدل مقیاس رتبه ای (RSM).....
۵۹	ه) مدل پاسخ اسمی (NRM).....
۶۰	و) مدل های پاسخ پیوسته.....
۶۱	ی) مدل هایی که توصیف نشده اند.....
۶۱	جمع بندی مدل های ارائه شده.....
۶۴	تحقیقات انجام شده روی مدل پاسخ درجه بندی شده.....
۶۴	تحقیقات در خارج از کشور.....
۶۸	تحقیقات در داخل کشور.....
۶۹	جمع بندی از نتایج پژوهشهای داخلی و خارجی ذکر شده.....

فصل سوم: شیوه اجرای پژوهش

۷۱	مقدمه.....
۷۱	جامعه‌ی آماری.....
۷۱	نمونه‌ی آماری.....
۷۴	روش تحقیق.....
۷۴	ابزار اندازه گیری و شیوه ی نمره گذاری.....
۷۵	ابزار اندازه گیری.....
۷۷	روایی خرده مقیاسها.....
۷۸	پایایی خرده مقیاس ها.....
۷۹	روش تجزیه و تحلیل داده ها.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل نتایج

۸۰	مقدمه.....
۸۷	۴-۱ خرده مقیاس سلامت روان شناختی.....
۸۷	تحلیل های کلاسیک.....
۹۰	تحلیل های IRT.....
۹۹	بررسی سوال های پژوهش.....
۱۰۱	۴-۲ خرده مقیاس سلامت جسمانی.....
۱۰۱	تحلیل های کلاسیک.....
۱۱۱	بررسی سوال های پژوهش.....

۱۱۲	۴-۳ خرده مقیاس کارکرد جسمانی
۱۱۳	تحلیل های کلاسیک
۱۱۴	تحلیل های IRT
۱۲۰	بررسی سوال های پژوهش
۱۲۲	۴-۴ خرده مقیاس کارکرد اجتماعی
۱۲۲	تحلیل های کلاسیک
۱۲۴	تحلیل های IRT
۱۳۰	بررسی سوال های پژوهش
۱۳۱	۴-۵ خرده مقیاس حمایت اجتماعی
۱۳۱	تحلیل های کلاسیک
۱۳۳	تحلیل های IRT
۱۴۰	بررسی سوال های پژوهش
۱۴۱	۴-۶ خرده مقیاس کارکرد شناختی
۱۴۱	تحلیل های کلاسیک
۱۴۳	تحلیل های IRT
۱۵۰	بررسی سوال های پژوهش
۱۵۲	۴-۷ خرده مقیاس وضعیت اقتصادی
۱۵۲	تحلیل های کلاسیک
۱۵۴	تحلیل های IRT
۱۶۰	بررسی سوال های پژوهش
۱۶۲	۴-۸ خرده مقیاس رابطه با همسر
۱۶۲	تحلیل های کلاسیک
۱۶۳	تحلیل های IRT
۱۶۹	بررسی سوال های پژوهش
۱۷۱	۴-۹ خرده مقیاس کارکرد جنسی
۱۷۱	تحلیل های کلاسیک
۱۷۳	تحلیل های IRT
۱۷۹	بررسی سوال های پژوهش
۱۸۰	۴-۱۰ خرده مقیاس مراقبت های پزشکی
۱۸۰	تحلیل های کلاسیک
۱۸۲	تحلیل های IRT

۱۸۸ بررسی سوال های پژوهش.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۹۱ مقدمه.....

۱۹۱ بحث و نتیجه گیری.....

۱۹۲ جمع بندی از نتایج پژوهش ها.....

۱۹۶ بحث و بررسی بر روی یافته های زیر مقیاس ها.....

۱۹۹ تحلیل کلی خرده مقیاسها.....

۲۰۰ محدودیت های پژوهش.....

۲۰۰ پیشنهادات.....

فهرست جداول و نمودارها

عنوان صفحه

جدول ۱-۳: توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس جنسیت..... ۷۲

جدول ۲-۳: توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس سطح تحصیلات..... ۷۲

جدول ۳-۳: توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس سن..... ۷۳

جدول ۳-۴: توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس وضعیت تاهل..... ۷۳

جدول ۳-۵، جدول نحوه نمره گذاری..... ۷۶

جدول ۳-۶، میانگین و انحراف معیار خرده مقیاس ها..... ۷۶

جدول ۳-۷، اندازه های معیار و همبستگی ها..... ۷۷

جدول ۳-۸، پایایی خرده مقیاس ها با دو روش همسانی درونی و آزمون-بازآزمون..... ۷۸

جدول ۱-۴، آماره های توصیفی کل نمونه در خرده مقیاسهای مختلف..... ۸۱

جدول ۲-۴، میانگین و انحراف استاندارد گروه زنان و مردان..... ۸۲

جدول ۳-۴، نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین زنان و مردان در

خرده مقیاس های مختلف..... ۸۳

جدول ۴-۴ آنالیز واریانس توصیفی..... ۸۴

جدول ۴-۵، آزمون همگنی واریانس ها..... ۸۵

جدول ۴-۶، آنالیز واریانس در خرده مقیاس های مختلف..... ۸۶

جدول ۴-۷، مقایسه میانگین های گروههای سنی در خرده مقیاس کارکرد فیزیکی..... ۸۷

جدول ۴-۸: شاخص های توصیفی مربوط به خرده مقیاس سلامت روان شناختی..... ۸۸

جدول ۴-۹: شاخص های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال ها..... ۸۹

جدول ۴-۱۰: همبستگی سوال با نمره ی کل خرده مقیاس سلامت روان شناختی..... ۹۰

جدول ۴-۱۱: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کروییت بارتلت..... ۹۲

- جدول ۱۲-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش به ترتیب ارزش ۹۲
- جدول ۱۳-۴: جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۹۳
- جدول ۱۴-۴: برآورد پارامترهای سوال به همراه خطای استاندارد اندازه گیری در
خرده مقیاس سلامت روان شناختی..... ۹۶
- جدول ۱۵-۴: پارامترهای مقوله های پاسخ خرده مقیاس سلامت روان شناختی..... ۹۶
- جدول ۱۶-۴: میانگین پارامترهای سوال های خرده مقیاس سلامت روان شناختی..... ۹۷
- جدول ۱۷-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل آزمون خرده م. سلامت روان شناختی..... ۹۷
- جدول ۱۸-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده م. سلامت روان شناختی..... ۱۰۱
- جدول ۱۹-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف..... ۱۰۲
- جدول ۲۰-۴: شاخص های توصیفی مربوط به خرده مقیاس سلامت جسمانی..... ۱۰۳
- جدول ۲۱-۴: شاخص های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال ها..... ۱۰۴
- جدول ۲۲-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده مقیاس سلامت جسمانی..... ۱۰۴
- جدول ۲۳-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کرویت بارتلت..... ۱۰۵
- جدول ۲۴-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۰۵
- جدول ۲۵-۴: جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۰۶
- جدول ۲۶-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه گیری در
خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۰۷
- جدول ۲۷-۴: پارامترهای مقوله های پاسخ خرده مقیاس سلامت جسمانی..... ۱۰۸
- جدول ۲۸-۴: میانگین پارامترهای سوال های خرده مقیاس سلامت جسمانی..... ۱۰۸
- جدول ۲۹-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل خرده مقیاس سلامت جسمانی..... ۱۰۹
- جدول ۳۰-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۱۱
- جدول ۳۱-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف..... ۱۱۲
- جدول ۳۲-۴: شاخص های توصیفی مربوط به خرده مقیاس کارکرد جسمانی..... ۱۱۳
- جدول ۳۳-۴: شاخص های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال ها..... ۱۱۴
- جدول ۳۴-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده مقیاس کارکرد جسمانی..... ۱۱۴
- جدول ۳۵-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کرویت بارتلت..... ۱۱۵
- جدول ۳۶-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۱۵
- جدول ۳۷-۴: جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۱۶
- جدول ۳۸-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه گیری
در خرده مقیاس کارکرد جسمانی..... ۱۱۷
- جدول ۳۹-۴: پارامترهای مقوله های پاسخ خرده مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۱۷

- جدول ۴-۴۰: میانگین پارامترهای سوال‌های خرده‌مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۱۸
- جدول ۴-۴۱: شاخص‌های برآزش سوال‌ها و کل خرده‌مقیاس کارکرد جسمانی..... ۱۱۸
- جدول ۴-۴۲: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده‌م. سلامت روان شناختی..... ۱۲۱
- جدول ۴-۴۳: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال‌های ضعیف..... ۱۲۲
- جدول ۴-۴۴: شاخص‌های توصیفی مربوط به خرده‌مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۲۳
- جدول ۴-۴۵: شاخص‌های توصیفی خرده‌مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال‌ها..... ۱۲۳
- جدول ۴-۴۶: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده‌مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۲۴
- جدول ۴-۴۷: آزمون کفایت نمونه‌گیری (KMO) و آزمون کرویت بارتلت..... ۱۲۴
- جدول ۴-۴۸: میزان اشتراک سوال‌ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۲۵
- جدول ۴-۴۹: جدول مقادیر ویژه (آماره‌های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۲۵
- جدول ۴-۵۰: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه‌گیری در خرده‌مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۲۶
- جدول ۴-۵۱: پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده‌مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۲۷
- جدول ۴-۵۲: میانگین پارامترهای سوال‌های خرده‌مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۲۷
- جدول ۴-۵۳: شاخص‌های برآزش سوال‌ها و کل خرده‌مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۲۸
- جدول ۴-۵۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده‌م. کارکرد اجتماعی..... ۱۳۰
- جدول ۴-۵۵: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال‌های ضعیف..... ۱۳۱
- جدول ۴-۵۶: شاخص‌های توصیفی مربوط به خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۳۲
- جدول ۴-۵۷: شاخص‌های توصیفی خرده‌مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال‌ها..... ۱۳۳
- جدول ۴-۵۸: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۳۳
- جدول ۴-۵۹: آزمون کفایت نمونه‌گیری (KMO) و آزمون کرویت بارتلت..... ۱۳۴
- جدول ۴-۶۰: میزان اشتراک سوال‌ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۳۴
- جدول ۴-۶۱: جدول مقادیر ویژه (آماره‌های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۳۵
- جدول ۴-۶۲: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه‌گیری در خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۳۶
- جدول ۴-۶۳: پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۳۶
- جدول ۴-۶۴: میانگین پارامترهای سوال‌های خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۳۷
- جدول ۴-۶۵: شاخص‌های برآزش سوال‌ها و کل خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۳۷
- جدول ۴-۶۶: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده‌م. حمایت اجتماعی..... ۱۴۰
- جدول ۴-۶۷: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال‌های ضعیف..... ۱۴۱
- جدول ۴-۶۸: شاخص‌های توصیفی مربوط به خرده‌مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۴۲

- جدول ۶۹-۴: شاخص‌های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال‌ها..... ۱۴۲
- جدول ۷۰-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۴۳
- جدول ۷۱-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کروییت بارتلت..... ۱۴۳
- جدول ۷۲-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۴۴
- جدول ۷۳-۴: جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۴۴
- جدول ۷۴-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه گیری در خرده مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۴۶
- جدول ۷۵-۴: پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۴۷
- جدول ۷۶-۴: میانگین پارامترهای سوال‌های خرده مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۴۷
- جدول ۷۷-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل خرده مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۴۸
- جدول ۷۸-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۵۱
- جدول ۷۹-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف..... ۱۵۲
- جدول ۸۰-۴: شاخص‌های توصیفی مربوط به خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۵۳
- جدول ۸۱-۴: شاخص‌های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال‌ها..... ۱۵۴
- جدول ۸۲-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۵۴
- جدول ۸۳-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کروییت بارتلت..... ۱۵۵
- جدول ۸۴-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۵۵
- جدول ۸۵-۴: جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۵۶
- جدول ۸۶-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه گیری در خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۵۷
- جدول ۸۷-۴: پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۵۷
- جدول ۸۸-۴: میانگین پارامترهای سوال‌های خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۵۸
- جدول ۸۹-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۵۸
- جدول ۹۰-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۶۱
- جدول ۹۱-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف..... ۱۶۲
- جدول ۹۲-۴: شاخص‌های توصیفی مربوط به خرده مقیاس رابطه با همسر..... ۱۶۲
- جدول ۹۳-۴: شاخص‌های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال‌ها..... ۱۶۳
- جدول ۹۴-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده مقیاس رابطه با همسر..... ۱۶۳
- جدول ۹۵-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کروییت بارتلت..... ۱۶۴
- جدول ۹۶-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش..... ۱۶۴
- جدول ۹۷-۴: جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن)..... ۱۶۵

جدول ۹۸-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه گیری

در خرده مقیاس رابطه با همسر.....	۱۶۶
جدول ۹۹-۴ : پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده مقیاس رابطه با همسر.....	۱۶۶
جدول ۱۰۰-۴: میانگین پارامترهای سوال های خرده مقیاس رابطه با همسر.....	۱۶۷
جدول ۱۰۱-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل خرده مقیاس رابطه با همسر.....	۱۶۷
جدول ۱۰۲-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده م. رابطه با همسر.....	۱۷۰
جدول ۱۰۳-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف.....	۱۷۱
جدول ۱۰۴-۴: شاخص های توصیفی مربوط به خرده مقیاس کارکرد جنسی.....	۱۷۲
جدول ۱۰۵-۴: شاخص های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال ها.....	۱۷۲
جدول ۱۰۶-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده مقیاس کارکرد جنسی.....	۱۷۳
جدول ۱۰۷-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کرویت بارتلت.....	۱۷۳
جدول ۱۰۸-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش.....	۱۷۴
جدول ۱۰۹-۴ : جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن).....	۱۷۴
جدول ۱۱۰-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد اندازه گیری	
در خرده مقیاس کارکرد جنسی.....	۱۷۵
جدول ۱۱۱-۴ : پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده مقیاس کارکرد جنسی.....	۱۷۶
جدول ۱۱۲-۴: میانگین پارامترهای سوال های خرده مقیاس کارکرد جنسی.....	۱۷۶
جدول ۱۱۳-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل خرده مقیاس کارکرد جنسی.....	۱۷۷
جدول ۱۱۴-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده م. کارکرد جنسی.....	۱۷۹
جدول ۱۱۵-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف.....	۱۸۰
جدول ۱۱۶-۴: شاخص های توصیفی مربوط به خرده مقیاس مراقبت های پزشکی.....	۱۸۱
جدول ۱۱۷-۴: شاخص های توصیفی خرده مقیاس در صورت حذف هر یک از سوال ها.....	۱۸۲
جدول ۱۱۸-۴: همبستگی هر سوال با نمره ی کل خرده مقیاس مراقبت های پزشکی.....	۱۸۲
جدول ۱۱۹-۴: آزمون کفایت نمونه گیری (KMO) و آزمون کرویت بارتلت.....	۱۸۳
جدول ۱۲۰-۴: میزان اشتراک سوال ها با مفهوم کلی مورد سنجش.....	۱۸۳
جدول ۱۲۱-۴ : جدول مقادیر ویژه (آماره های مرتبط با تک بعدی بودن).....	۱۸۴
جدول ۱۲۲-۴: برآورد پارامترهای سوال همراه با خطای استاندارد	
اندازه گیری در خرده مقیاس مراقبت‌های پزشکی.....	۱۸۵
جدول ۱۲۳-۴ : پارامترهای مقوله‌های پاسخ خرده مقیاس مراقبت های پزشکی.....	۱۸۵
جدول ۱۲۴-۴: میانگین پارامترهای سوال های خرده مقیاس مراقبت های پزشکی.....	۱۸۶
جدول ۱۲۵-۴: شاخص های برازش سوال ها و کل خرده مقیاس مراقبت های پزشکی.....	۱۸۶

جدول ۱۲۶-۴: برآورد پارامترهای توانایی و خطای استاندارد در خرده م. مراقبت های پزشکی.....۱۸۹
جدول ۱۲۷-۴: مقایسه دو نظریه از لحاظ دارا بودن تعداد سوال های ضعیف..... ۱۹۰

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده کارکرد شناختی..... ۹۳
نمودار ۲-۴: ماتریس منحنی های ویژگی طبقات سوال های خرده م. سلامت روان شناختی..... ۹۸
نمودار ۳-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱ خرده م. سلامت روان شناختی..... ۹۸
نمودار ۴-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲ خرده م. سلامت روان شناختی..... ۹۹
نمودار ۵-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳ خرده م. سلامت روان شناختی..... ۹۹
نمودار ۶-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۴ خرده م. سلامت روان شناختی..... ۹۹
نمودار ۷-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس سلامت روان شناختی..... ۱۰۲
نمودار ۸-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۰۶
نمودار ۹-۴: ماتریس منحنی های ویژگی طبقات سوال های خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۰۹
نمودار ۱۰-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۵ خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۱۰
نمودار ۱۱-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۶ خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۱۰
نمودار ۱۲-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۷ خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۱۰
نمودار ۱۳-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۸ خرده م. سلامت جسمانی..... ۱۱۱
نمودار ۱۴-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس سلامت جسمانی..... ۱۱۲
نمودار ۱۵-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. سلامت روان شناختی..... ۱۱۶
نمودار ۱۶-۴: ماتریس منحنی های ویژگی طبقات سوال های خرده م. کارکرد جسمانی..... ۱۱۹
نمودار ۱۷-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۹ خرده م. کارکرد جسمانی..... ۱۱۹
نمودار ۱۸-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۰ خرده م. کارکرد جسمانی..... ۱۲۰
نمودار ۱۹-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۱ خرده م. کارکرد جسمانی..... ۱۲۰
نمودار ۲۰-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۲ خرده م. کارکرد جسمانی..... ۱۲۰
نمودار ۲۱-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس کارکرد جسمانی..... ۱۲۱
نمودار ۲۲-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده کارکرد اجتماعی..... ۱۲۶
نمودار ۲۳-۴: ماتریس منحنی های ویژگی طبقات سوال های خرده م. کارکرد اجتماعی..... ۱۲۸
نمودار ۲۴-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۳ خرده م. کارکرد اجتماعی..... ۱۲۹
نمودار ۲۵-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۴ خرده م. کارکرد اجتماعی..... ۱۲۹
نمودار ۲۶-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۵ خرده م. کارکرد اجتماعی..... ۱۲۹
نمودار ۲۷-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۶ خرده م. کارکرد اجتماعی..... ۱۳۰
نمودار ۲۸-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس کارکرد اجتماعی..... ۱۳۱

- نمودار ۲۹-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. حمایت اجتماعی..... ۱۳۵
- نمودار ۳۰-۴: ماتریس منحنی‌های ویژگی طبقات سوال‌های خرده م. حمایت اجتماعی..... ۱۳۸
- نمودار ۳۱-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۷ خرده م. حمایت اجتماعی..... ۱۳۸
- نمودار ۳۲-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۸ خرده م. حمایت اجتماعی..... ۱۳۹
- نمودار ۳۳-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۱۹ خرده م. حمایت اجتماعی..... ۱۳۹
- نمودار ۳۴-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۰ خرده م. حمایت اجتماعی..... ۱۳۹
- نمودار ۳۵-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس حمایت اجتماعی..... ۱۴۰
- نمودار ۳۶-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۴۵
- نمودار ۳۷-۴: ماتریس منحنی‌های ویژگی طبقات سوال‌های خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۴۸
- نمودار ۳۸-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۱ خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۴۹
- نمودار ۳۹-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۲ خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۴۹
- نمودار ۴۰-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۳ خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۵۰
- نمودار ۴۱-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۴ خرده م. کارکرد شناختی..... ۱۵۰
- نمودار ۴۲-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس کارکرد شناختی..... ۱۵۱
- نمودار ۴۳-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. وضعیت اقتصادی..... ۱۵۶
- نمودار ۴۴-۴: ماتریس منحنی‌های ویژگی طبقات سوال‌های خرده م. وضعیت اقتصادی..... ۱۵۹
- نمودار ۴۵-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۵ خرده م. وضعیت اقتصادی..... ۱۵۹
- نمودار ۴۶-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۶ خرده م. وضعیت اقتصادی..... ۱۵۹
- نمودار ۴۷-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۷ خرده م. وضعیت اقتصادی..... ۱۶۰
- نمودار ۴۸-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۸ خرده م. وضعیت اقتصادی..... ۱۶۰
- نمودار ۴۹-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس وضعیت اقتصادی..... ۱۶۱
- نمودار ۵۰-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. رابطه با همسر..... ۱۶۵
- نمودار ۵۱-۴: ماتریس منحنی‌های ویژگی طبقات سوال‌های خرده م. رابطه با همسر..... ۱۶۸
- نمودار ۵۲-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۲۹ خرده م. رابطه با همسر..... ۱۶۸
- نمودار ۵۳-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۰ خرده م. رابطه با همسر..... ۱۶۹
- نمودار ۵۴-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۱ خرده م. رابطه با همسر..... ۱۶۹
- نمودار ۵۵-۴ : منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۲ خرده م. رابطه با همسر..... ۱۶۹
- نمودار ۵۶-۴: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس رابطه با همسر..... ۱۷۰
- نمودار ۵۷-۴ : نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. کارکرد جنسی..... ۱۷۵
- نمودار ۵۸-۴: ماتریس منحنی‌های ویژگی طبقات سوال‌های خرده م. کارکرد جنسی..... ۱۷۷
- نمودار ۵۹-۴: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۳ خرده م. کارکرد جنسی..... ۱۷۸

- نمودار ۴-۶۰: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۴ خرده م. کارکرد جنسی..... ۱۷۸
- نمودار ۴-۶۱: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۵ خرده م. کارکرد جنسی..... ۱۷۸
- نمودار ۴-۶۲: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۶ خرده م. کارکرد جنسی..... ۱۷۹
- نمودار ۴-۶۳: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس کارکرد جنسی..... ۱۸۰
- نمودار ۴-۶۴: نمودار اسکری مربوط به عوامل استخراج شده خرده م. مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۴
- نمودار ۴-۶۵: ماتریس منحنی‌های ویژگی طبقات سوال‌های خرده م. مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۷
- نمودار ۴-۶۶: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۷ خرده م. مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۷
- نمودار ۴-۶۷: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۸ خرده م. مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۸
- نمودار ۴-۶۸: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۳۹ خرده م. مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۸
- نمودار ۴-۶۹: منحنی ویژگی طبقه و تابع آگاهی سوال ۴۰ خرده م. مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۸
- نمودار ۴-۷۰: تابع آگاهی (TIF) خرده مقیاس مراقبت‌های پزشکی..... ۱۸۹

هدف از مطالعه حاضر بررسی ویژگی های روانسنجی " پرسشنامه چند بعدی کیفیت زندگی بیماران HIV/AIDS (Mqol-HIV/AIDS)" با استفاده از دو روش کلاسیک و سوال - پاسخ است. پرسشنامه مزبور دارای ۴۰ سوال بوده که پاسخ های آن بر روی یک مقیاس لیکرت ۷ درجه ای از "هرگز" تا "همیشه" قرار دارد. این پرسشنامه دارای ۱۰ زیر مقیاس می باشد که عبارتند از : سلامت روان شناختی، سلامت جسمانی، کارکرد جسمانی، کارکرد اجتماعی، حمایت اجتماعی، کارکرد شناختی، وضعیت اقتصادی، رابطه با همسر، کارکرد جنسی و مراقبت های پزشکی.

جامعه آماری این افراد تا تاریخ ۱۳۸۹/۱/۱ مجموعاً ۲۰۹۷۵ نفر در کشور بوده است که تعداد ۳۱۰ نفر به روش نمونه گیری در دسترس یا آسان و با پر کردن رضایت نامه از طرف بیمار وارد مطالعه شدند.

روش تحلیل در این پژوهش، "مدل مقیاس رتبه ای" موسوم به RSM است، این مدل که از بسط مدل پاسخ مدرج سمی جیما به دست آمده برای سوال های طیف لیکرت یک پارامتر جایگاه و یک شیب ارایه داده و برای هر یک از مقوله های پاسخ نیز یک پارامتر ارایه می دهد. همچنین جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار کامپیوتری LISREL , SPSS , PARSCALE 4 استفاده می شود. روش تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش در سه بخش کلاسیک، بررسی فرض های زیر بنایی و تحلیل IRT انجام گرفته است.

در این مطالعه کلیه زیر مقیاسها به صورت جداگانه و با تحلیل ویژگیهای روانسنجی تک تک سوالات آن به دو روش کلاسیک و سوال پاسخ مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل اول

کلیات پژوهش

ایدز یک بیماری است که تاثیر عمیقی بر زندگی مبتلایان دارد. سلامتی، زندگی خانوادگی، فعالیت های گروهی و اجتماعی، پیشرفت اقتصادی و تکامل فردی از جمله عواملی هستند که کیفیت زندگی فرد مبتلا را متاثر می سازند. (گریسون¹ و همکاران، 2004) یانگ² و همکاران (2003) خاطرنشان کرده اند: "مشکل عمده ی بیماران مبتلا به ایدز، مشکلات روانی - اجتماعی می باشند و عواملی که در ارتباط با این مشکل مطرح می شوند شامل سازگاری در رابطه با شغل و حرفه و وضعیت اقتصادی، فرهنگی و فکری هستند".

کار³ و گراملینگ⁴ (2004) ذکر می کنند مساله عمده ای که در مورد مبتلایان به بیماری ایدز وجود دارد، طرد شدن آنها از اجتماع و تبعیض می باشد که به نحوی تکامل فردی آنها را که ارتباط مستقیم با سلامت روانی دارد، تحت الشعاع خود قرار می دهد. در این ارتباط می توان فشارهای روانی متحمل شده در اثر بیماری، میزان تطابق و سازگاری با این فشارها در شرایط متفاوت، تغییرات شغلی، فشارهای اقتصادی ناشی از درمان و سایر روش هایی که فرد برای تامین هزینه های درمان از آنها بهره می گیرد را نام برد. اولیوا⁵ و دل لیانو⁶ (2003) نشان دادند که وجود هزینه های غیر مستقیم در این بیماران که برای درمان استفاده می شود، به طور بارزی بر کیفیت زندگی آنها تاثیر می گذارد، چرا که بیماری موجب از دست دادن شغل و بالا بردن هزینه های درمان در افرادی که کارشان را از دست داده اند، می شود.

این بیماری امروزه یک بحران عمده توسعه و از اساسی ترین معضلات بهداشتی در جوامع دنیا محسوب می شود و از جمله بیماری هایی است که به لحاظ ایجاد گرفتاریهای اجتماعی فراوان، میزان بروز بالا در سنین فعال و هزینه های مراقبتی بالا باید مورد توجه قرار گیرد زیرا از یک سو این بیماری ماهیتا یک بیماری مزمن و ناتوان کننده است و از سوی دیگر به علت نگرشها و ذهنیات سوء حاکم و انگ اجتماعی⁷ بسیاری از این بیماران سعی در مخفی نمودن بیماری خود داشته و از خواست درمان و مراقبت های سلامت مخصوصا

¹ - Grierson

² - Yang

³ - Carr

⁴ - Gramling

⁵ - Oliva

⁶ - Del Liano

⁷ - Stigma

از سیستم های دولتی پرهیز می نمایند که نتیجه ی آن اقدام به خوددرمانی یا تاخیر در مراجعه بوده که منجر به بروز عوارض وخیم و پایدار جسمی و روانی در این بیماران می شود. از طرف دیگر برچسب انگ اجتماعی همراه با اعلان مثبت بودن نتیجه آزمایشات برای تعویض شغل یا مکان زندگی روی بیماران فشار آورده و باعث بروز استرس و تضعیف وضعیت اقتصادی، ایجاد روحیه بد، خودداری از انجام کار و در نتیجه سودمندی پایین در این افراد می شود که تمامی این عوامل می تواند به صورت ثانویه کیفیت زندگی بیماران را متاثر نماید و نه تنها از جنبه ی سلامت جسمانی بلکه از بعد سلامت روانی و اجتماعی نیز زندگی بیماران را دستخوش دگرگونی های جبران ناپذیری ساخته که منجر به بروز مشکلات عدیده در فعالیت های مفید و علایق بیماران گردد. بنابراین به نظر می رسد پرداختن به مقوله "کیفیت زندگی"⁸ به عنوان یکی از جنبه های مهم زندگی در این افراد جهت دستیابی به اطلاعات لازم به منظور سیاستگزاری و ارائه خدمات متناسب با نیاز بیماران با توجه به شیوع فزاینده ی بیماری و صرف هزینه های مستقیم و غیرمستقیم درمان بیماری و عوارض آن حائز اهمیت فراوان است و نوع مراقبت های اجتماعی و روانی و خدمات سلامت ارائه شده با آگاهی از ابعاد مختلف کیفیت زندگی و با پسرقت مهارتها و عملکردهای فردی و اجتماعی کیفیت زندگی این بیماران به شدت متاثر خواهد گردید. بنابراین تدارک سرویس های ارائه دهنده خدمات چندجانبه و مناسب برای این بیماران یکی از چالش های بزرگ محسوب شده و یک نیاز آشکار برای ایجاد یک سلسله مراقبت های مستمر اعم از درمانی و سرویس های توانبخشی⁹ جسمانی و روانی اجتماعی احساس می شود. (سینتیا و پاملا¹⁰، 1998) اکثر مطالعات نشان داده اند که سرویس های ارائه خدمات مبتنی بر جامعه¹¹ می تواند اثرات مطلوبی بر کیفیت زندگی مرتبط با سلامت در این بیماران داشته باشد. همچنین این مطالعات نشان داده اند که بالا بردن ظرفیت مراکز درمانی و ارائه ی مراقبت های چندجانبه از اهمیت بالایی در کنترل مشکلات این بیماران برخوردار است. نتایج 28 مطالعه مختلف در سراسر جهان نشان داده است که استراتژی جامع درمان و بزرگتر و متعدد بودن سرویس های ارائه ی خدمات سلامت با

⁸-Quality of Life

⁹-Rehabilitation

¹⁰-Cynthia & Pamela

¹¹-Community Based

کاهش مرگ و میر و بهبود کیفیت زندگی این بیماران مرتبط بوده است و همچنین استفاده از مدل های مراقبتی متنوع و درمان صحیح و پیگیری بیماران و نیز مراقبت های درمانی و ارائه ی خدمات سلامت در منزل¹² می تواند پیامد نهایی بیماری را بهبود بخشیده و تاثیری مثبت بر کیفیت زندگی بیماران داشته باشد (دیو¹³، 1991). اگرچه این مهم، هنوز در کشورهای در حال توسعه محقق نشده و نیاز به سیاستگذاری صحیح و فراهم شدن امکانات مالی و نیروی انسانی آموزش دیده و اختصاص اعتبارات کافی در این زمینه دارد لذا با توجه به شیوع فزاینده ی بیماری و اهمیت و کاربرد مطالعات کیفیت زندگی و نیز محدود بودن مطالعات کیفیت زندگی مخصوصا در خصوص بیماری ایدز در ایران بر آن شدیم تا به بررسی دقیق تر کیفیت زندگی این بیماران پردازیم زیرا اکثر مطالعات انجام شده در زمینه ایدز در کشور ما محدود به سنجش تاثیر برنامه های آموزشی و یا بررسی سطح آگاهی و نگرش اقشار مختلف نسبت به بیماری و یا انجام کارآزمایی های درمانی در خصوص درمان بیماری ایدز می باشد و تاکنون بررسی جامعی در خصوص کیفیت زندگی این بیماران در کشور ما صورت نگرفته است و از آنجا که پرداختن به مقوله ی کیفیت زندگی به عنوان یکی از پیامدهای بیماری نیاز به یک ابزار مناسب و استاندارد دارد لذا استفاده از یک ابزار معتبر و پایا که مناسب برای جامعه ی بیماران ایرانی مبتلا بوده و بتواند تمامی جنبه های کیفیت زندگی این بیماران را به خوبی منعکس نماید، قدم اصلی جهت اخذ اطلاعات صحیح و مبتنی بر واقعیت خواهد بود، لذا مطالعه ی حاضر به بررسی ویژگی های روان سنجی " پرسشنامه چند بعدی کیفیت زندگی بیماران HIV/AIDS"¹⁴ (MQOL_HIV) پرداخته است.

بیان مساله

اولین تعریف از تندرستی توسط سازمان بهداشت جهانی در سال 1948 ارائه شد. این تعریف مبتنی بود بر ابعاد وسیع تندرستی به شکل رفاه کامل فیزیکی، روحی و اجتماعی و نه فقط عدم وجود بیماری، لازم است

¹²- Home Visit

¹³-Deyo

¹⁴-Multidimensional Quality of Life Questionnaire for Persons With HIV/AIDS (MQOL_HIV)